

РОЗДІЛ IV

Географія туризму та рекреації

УДК 379.85

DOI <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2025.5.14>

Ольга Ільїна

кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
olga777ilyina@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8965-0629>

ЛІТЕРАТУРНИЙ ТУРИЗМ: РЕСУРСНА БАЗА Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація. Розглянуто особливості літературного туризму як виду культурно-пізнавального туризму, типологію, види. Його метою є ознайомлення з визначними пам'ятками, природними та етнічними особливостями, пам'ятниками історії, архітектури та сучасним життям народу, особливостями того чи іншого аспекту, описаного в літературному творі. Його можна розглядати як систему, що надає всі можливості для ознайомлення з історією, літературою, звичаями, духовними та релігійними цінностями країни або окремого регіону. Виявлено особливості розвитку літературного туризму у світі та його ресурсну базу в Україні. Літературний туризм в Україні має достатній потенціал для того, щоб стати одним із важливих видів туризму. Він є актуальним та перспективним видом культурного туризму, має свої специфічні особливості та відіграє важливу роль: сприяє розширенню кругозору, має яскраво виражену просвітницьку спрямованість, задовольняє естетичні потреби людини. Літературний туризм має сприятливий вплив на соціально-економічний та культурний розвиток регіонів, що проявляється у збільшенні туристичних потоків, створенні додаткових робочих місць, збереженні історико-культурної спадщини тощо.

Ключові слова: літературний туризм, культурний туризм, культурно-пізнавальний туризм, біосоціальні ресурси, історико-культурна спадщина, типологія.

Ilyina Olga. LITERARY TOURISM: RESOURCE BASE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Abstract. The features of literary tourism as a type of cultural and educational tourism, typology, types are considered. Its purpose is to familiarize oneself with landmarks, natural and ethnic features, monuments of history, architecture and modern life of the people, the features of one or another aspect described in a literary work. It can be considered as a system that provides all the opportunities for getting acquainted with the history, literature, customs, spiritual and religious values of a country or a separate region. The features of the development of literary tourism in the world and its resource base in Ukraine are identified. Literary tourism in Ukraine has sufficient potential to become one of the important types of tourism. It is a relevant and promising type of cultural tourism, has its own specific features and plays an important role: it contributes to broadening the horizons, has a clearly expressed educational orientation, satisfies the aesthetic needs of a person. Literary tourism has a beneficial impact on the socio-economic and cultural development of regions, which is manifested in an increase in tourist flows, the creation of additional jobs, the preservation of historical and cultural heritage, etc.

Key words: literary tourism, cultural tourism, cultural and educational tourism, biosocial resources, historical and cultural heritage, typology.

Актуальність теми дослідження. В Україні багато людей цікавляться історією та літературою своєї країни, тому розвиток літературного туризму важливий для популяризації культурної спадщини, поглиблення знань про національну ідентичність, виховання патріотизму.

Актуальність цього дослідження зумовлена потребою в активному розвитку історико-культурного туризму, важливим складником якого є літературний туризм. Він породжує інтерес до історії, творчості й підвищує престиж читання, торкається проблеми взаємовпливу навколишнього світу та процесу створення літературних творів. Літературний туризм у туристській індустрії є далеко не найпопулярнішим, а тому недостатньо вивченим та висвітленим у наукових працях.

Стан вивчення питання з аналізом основних праць. Праці, присвячені дослідженням літературного туризму, зустрічаємо серед науковців Великої Британії [16; 18], Ірландії [23], Нідерландів [25], Італії [12], Португалії [20], Китаю [7; 27], Тайваню [26], Південної Кореї [17] та ін.

Поняття «літературний туризм» ще не ввійшло до лексикону місцевих туроператорів, незважаючи на те, що у Великій Британії, Франції, США такий вид культурно-пізнавального туризму набирає популярності з кожним роком. Відомі різні підходи до визначення поняття «літературний туризм». У зарубіжних працях він розглядається переважно як складник культурного туризму, що реалізується в різних контекстах [6; 13; 19–20; 21; 22]; ланка туризму, спрямованого на вивчення об'єктів культурної та природної спадщини [14; 24]; вид діяльності, що поєднує елементи двох вищезгаданих інтерпретацій цього туризму [5–6; 11; 15]; частина креативного та медійного туризму [8]. Відомі й інші уявлення про літературний туризм як напрям культурного, культурно-пізнавального або освітнього, або з географічної, культурологічної та інших позицій.

Аналізуючи поняття «літературний туризм», необхідно звернутися до терміна «культурний туризм», сегментом якого, власне, й є літературний туризм як соціально-економічне явище, відпочинок населення в подорожі поза місцем проживання з метою пізнання навколишнього світу, процес знайомства з особливостями історії, побуту та пам'ятками певного міста, країни чи регіону.

Нами літературний туризм розглядається як вид культурно-пізнавального туризму й є тимчасовими поїздками громадян із метою відвідування об'єктів літературного туристичного зацікавлення, участі в дозвіллевих та просвітницьких заходах літературної спрямованості на території держави постійного проживання або інших країн.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження – з'ясувати особливості та перспективи розвитку літературного туризму в Україні. Під час дослідження розв'язувалися такі завдання: систематизація поняттєво-термінологічної системи літературного туризму; виявлення світових тенденцій розвитку літературного туризму; аналіз ресурсної бази для розвитку літературного туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах літературний туризм є фактично нішевим, а не масовим, найчастіше в масовому туризмі зустрічаються лише його елементи, наприклад, одна-дві дестинації в довгому турі [1–4]. Збереження культурної спадщини та поширення інформації про неї становлять важливу частину освіти українців та збереження культурної ідентичності. Однак літературний туризм усе ще залишається в тіні інших, більш успішних видів туризму.

Культурно-пізнавальний туризм як напрям в Україні, так і за кордоном, почав свій розвиток ще у XIX ст. Літературний туризм особливо виділяється серед його складників і передбачає подорожі місцями перебування авторів та літературних героїв, а також містами та країнами, де розгорталися дії художніх творів. Прообраз цього виду туризму можна простежити вже з V ст. до нашої ери, коли люди вирушали в мандри, щоб побачити дива, які описували античні письменники. Це були самостійні подорожі, а організовану форму літературний туризм почав набувати лише в XVII ст., коли освічені люди, які закінчили навчання, вирушали у своєрідну подорож до Європи перед тим, як зайнятися професійною діяльністю. Перший організований тур був розроблений у 1846 р. Томасом Куком для любителів творчості Вальтера Скотта та Роберта Бернса.

Головна мета літературного туризму – відродження інтересу до історії, творчості та підняття престижу читання. Важливим його аспектом можна вважати питання взаємовпливу навколишнього світу та процесу створення літературних творів.

Літературний туризм має зв'язок з описуваними в літературних творах місцями та подіями, а також із життям самих авторів творів, тому до літературних турів обов'язково включаються відвідування музеїв, пам'яток та інших об'єктів, що мають відношення до конкретного автора чи твору.

Основною формою реалізації літературного туризму є літературні маршрути та екскурсії. Літературні екскурсії акцентують увагу на книгах та їх авторах, а також історичних особистостях, які стали прототипами художніх творів. У зв'язку із цим літературні екскурсії поділяють на такі види: літературно-біографічні (описують життя і творчість авторів; історико-літературні (присвячені періодам історії вітчизняної літератури); літературно-художні (присвячені літературним місцям, які відбилися в художніх творах).

Маршрути літературного туризму проводяться як місцями вигаданого героя твору, місцями, згаданими у творі, так і місцями проживання автора. Туристам, які захоплюються літературою, відвідуючи екскурсію, цікаво знати, як місцевість впливала на створення того чи іншого твору та ін.

Головними джерелами, які уміщують та позиціонують літературну спадщину, є літературні музеї, що спеціалізуються на збиранні, обробленні, зберіганні, експонуванні та показі тих чи інших матеріалів, пов'язаних або з письменником, або зі змістовим наповненням літературного твору.

Аналіз літературних джерел засвідчує, що типологія літературного туризму перебуває в стадії розроблення. Зарубіжні дослідники як основні ознаки враховують специфіку літературного об'єкта. Виділяють такі види: 1) згідно з дестинацією (місця, пов'язані з життям письменника; значні місця в художньому творі; дестинації, що сформували світогляд літераторів; дестинації, що стали самостійним туристичним напрямком завдяки автору) [9–10]; 2) відповідно до мети (дорожні нотатки [8]; літературні фестивалі; туризм книжковими магазинами) [6]. Види літературного туризму зазвичай виділяють залежно від мети подорожі та конкретного літературного об'єкта, місця або цілої дестинації, до якої прямує відвідувач. Таким чином, усі літературні дестинації поділяються на два типи: а) місця, пов'язані з життям автора; б) створені туристичні об'єкти, пов'язані з літературним твором або героєм. Отже, можемо виділити сім видів літературного туризму: місця, пов'язані з життям письменника; визначні місця в художньому творі; дестинації, що сформували світогляд літераторів, були джерелом їх натхнення; дестинації, які стали самостійним туристичним напрямком завдяки автору; дорожні нотатки; літературні фестивалі; відвідування книгарень [6; 8–9; 15].

Розвиток літературного туризму зумовлений комплексом чинників, найголовнішим з яких є, на нашу думку, ресурсний. Інтерпретації структури ресурсів літературного туризму різні. Окремі дослідники виокремлюють: 1) літературні місця (адреси проживання та маршрути подорожей письменника, адреси та маршрути літературних героїв, ландшафт чи об'єкт, відображені в літературному творі); 2) категорії об'єктів (пов'язані з життям авторів літературних творів (садиби з їх музейними експозиціями) або з творчістю письменника (поселення, регіони як місця подій); групи ресурсів: за походженням – природні (геоморфологічні, гідрологічні, ботанічні) та антропогенні (літературні) з творами поета чи письменника та пов'язані з життям автора творів) та ін.

Цільовою аудиторією літературного туризму є особи, які цікавляться не лише літературними творами, а й історією їх створення, а також ті, хто намагається зрозуміти, в яких умовах складалася особистість автора того чи іншого твору. Цільова аудиторія, яка вибирає літературний маршрут, зазвичай ділиться на два типи: поціновувачі та шанувальники художнього тексту письменника; особи, захоплені історичною та естетичною цінністю літературних місць.

Представники першої групи вирушають у мандрівку з метою вшанувати пам'ять улюбленого автора, а ключовий мотив мандрівки другої групи – загальний інтерес. Незважаючи на те, що представники другої групи можуть не знати подробиць життєвого шляху письменника, вони мають загальні уявлення про об'єкт, що відвідується. Джерелами матеріалу в цьому випадку можуть бути будь-які носії інформації.

Іншою важливою особливістю літературних турів є те, що центральне місце в таких програмах займають екскурсійно-пізнавальні та культурні заходи, покликані задовольнити цікавість туристів. Іншими словами, проведення часу на таких турах носить культурно-пізнавальний характер. Можливе відвідування й інших туристичних об'єктів. Зазвичай літературні тури включають: знайомство з важливими для життя та творчості письменника місцями; відвідування тематично пов'язаних театралізованих вистав, кінотеатрів, виставок; відвідування лекцій, семінарів, симпозіумів, тренінгів, літературних зустрічей; участь у літературних святах та фестивалях тощо. Мета літературних турів – краще познайомитися з літературними та культурними традиціями тієї чи іншої країни.

Значного поширення літературний туризм набув у країнах Західної Європи, США й Канади та ін. Це пов'язано із життям та діяльністю відомих літературних діячів, як-от Джейн Остін, Беатрікс Поттер, Джеффрі Чосер, Чарльз Дікенс, Джон Данн, Джон Кітс, Джон Мілтон, Джоан Роулінг, Вільям Шекспір, Джеймс Босвелл, Артур Конан Дойл, Ян Ренкін, Вальтер Скотт (Велика Британія), Альберт Камю, Джулія Ребенек, Александр Дюма, Андре Жід, Віктор Гюго, Пітер Мейл, Жан-Поль Сартр, Вольтер (Франція), Бертольд Брехт, Герман Гессе, Томас Манн (ФРН), Брендан Бехан, Шон О'Кейсі, Родді Дойл, Джеймс Джойс, Джордж Бернард Шоу, Оскар Уайльд (Ірландія), Нікос Казандзакіс, Платон, Вассіліс Вассілокос (Греція), Ернест Гемінгвей, Теннессі Вільямс, Норман Мейлер, Артур Міллер, Аллен Гінзберг, Джек Лондон, Джон Стейнбек, Емі Тан (США), Нейл Біссоонд, Леонард Коен, Мордехай Річлер (Канада), Хорхе Луїс Борхес, Хосе Ернандес (Аргентина), Пабло Неруда (Чилі), Юкіо Місіма (Японія), Кетрін Менсфілд (Нова Зеландія) та ін.

Цьому сприяли багаті літературні традиції та конкурентна боротьба в туристичній галузі, яка стимулює створення нових і затребуваних маршрутів. Західні туроператори успішно працюють у сегменті літературного туризму, успішно організовуючи тури в Європі та США (Discover US, Exeter International та ін.).

ЮНЕСКО у 2009 р. визначили три «літературні міста»: Айова, Мельбурн і Единбург. Столиця Шотландії відома як місто Артура Конан Дойля, Роберта Льюїса Стівенсона, Вальтера Скотта та Джоан Кетлін Роулінг. В Единбурзі працюють спеціальні літературні маршрути, проводяться заходи та фестивалі, присвячені місцевим письменникам. Мельбурн відомий як найбільший книжковий центр Австралії: кількість книгарень на душу населення тут більша, ніж у будь-якій іншій країні світу, а в знаменитій бібліотеці Айови також організовуються заходи та акції, цілком спрямовані на просування літератури.

Вагомою є літературна спадщина Великобританії. Один із найкращих драматургів світу У. Шекспір народився й виріс у місті Стратфорд-на-Ейвоні. Сьогодні це місто існує значною мірою за рахунок туристичного бізнесу. У Лондоні є безліч місць, пов'язаних із всесвітньо відомими письменниками (Чарльз Дікенс, Артур Конан Дойль, Ден Браун) та їх творами. Крім названих міст, літературні туристи також відвідують Дублін (батьківщина Джеймса Джойса), Нью-Йорк (Артур Міллер), Париж (В. Гюго, Г. Мопасан, О. Бальзак, Е. Ремарк), Сан-Франциско (Аллен Гінзберг).

Важлива особливість потенціалу літературного туризму – домінування культурно-історичних ресурсів. Їх основа – пам'ятники містобудування та архітектури, мистецтва, документальні. Переважають об'єкти меморіального типу. Вони класифіковані за видами. До провідних відносимо: *національні музеї, національні музеї літератури, національні літературно-меморіальні музеї, народні меморіально-літературні музеї, державні літературно-*

меморіальні музеї-садиби, державні архіви-музеї літератури та мистецтва, літературно-меморіальні музеї, літературно-меморіальні музеї-квартири, літературно-меморіальні будинки-музеї, меморіальні будинки-музеї, меморіальні музеї-квартири, меморіальні музеї, обласні літературні музеї, літературні музеї, історико-меморіальні музеї, музеї-заповідники, музеї-садиби, садиби-музеї, музеї-оселі, музеї, будинки, квартири, кімнати, культурно-просвітницькі центри та ін.

Літературні туристські ресурси – це вид біосоціальних ресурсів, пов’язаних з місцями перебування, діяльності, творчості, народження, загибелі, поховання відомих письменників. Таким чином, під потенціалом розвитку літературного туризму ми розуміємо сукупність таких ресурсів, що створюють можливість його розвитку в певний час на певній території.

Літературна спадщина України пов’язана з діяльністю: *Тараса Шевченка* (Національний музей Тараса Шевченка (Київ), Шевченківський національний заповідник (Канів), Канівський музей Тараса Шевченка, Баришівський музей Т. Г. Шевченка (с. Баришівка Київської області), Літературно-меморіальний будинок-музей Тараса Шевченка (Київ), Літературно-меморіальний музей Тараса Шевченка (Шевченкове Черкаської області), музей «Заповіт» Тараса Шевченка (Переяслав), музей «Кобзаря» Т. Г. Шевченка (Черкаси), музей «Флігель Тараса Шевченка» (Яготин), музей Т. Г. Шевченка (с. Мошни Чернігівської області); *Івана Франка* (Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка, музей Івана Франка (с. Лолин Івано-Франківської області), літературно-меморіальний музей Івана Франка (с. Криворівня Івано-Франківської області), музей-оселя родини Івана Франка (Калуш); *Лесі Українки* (літературно-меморіальний музей Лесі Українки (Звягель), музей «Лісова Пісня» (урочище Нечимне Волинської області), музеї Лесі Українки (Київ, с. Колодяжне Волинської області), музей родини Косачів (Звягель), музей «Лесина вітальня» (Луцьк); *Михайла Коцюбинського* (Вінницький літературно-меморіальний музей М.М. Коцюбинського, Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського, будинок Коцюбинського (Чернігів), музей-садиба М. Коцюбинського (Вінниця); *Григорія Сковороди* (Меморіальний музей Григорія Сковороди (Переяслав), Національний літературно-меморіальний музей Г.С. Сковороди (с. Сковородинівка Харківської області), Чорнухівський літературно-меморіальний музей Г.С. Сковороди (смт Чорнухи Полтавської області), Коврайський музей Г.С. Сковороди (с. Коврай Черкаської області); *Максима Рильського* (Київський літературно-меморіальний музей Максима Рильського, Літературно-меморіальний музей-садиба М.Т. Рильського (с. Романівка Житомирської області) та ін.

Функціонує Національний музей літератури України (Київ), музей видатних діячів української культури (Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького), Великосорочинський літературно-меморіальний музей Миколи Гоголя, Гадяцький літературний музей родини Драгоманових (Гадяч), Державний літературно-меморіальний музей-садиба Олеса Гончара (с. Сухе Полтавської області), Житомирський обласний літературний музей, Київський літературно-меморіальний музей-квартира Миколи Бажана, Миргородський літературно-меморіальний музей Давида Гурамішвілі (Миргород), народний меморіально-літературний музей Бориса Грінченка (смт Михайлівка Луганської області), Пісківський історико-меморіальний музей Павла Тичини (с. Піски Чернігівської області), Романківецький літературно-меморіальний музей К.Ф. Поповича (с. Романківці Чернівецької області), Русівський літературно-меморіальний музей Василя Стефаника (с. Русів Івано-Франківської області), садиба-музей Осипа Маковея (Яворів), Сосницький літературно-меморіальний музей О.П. Довженка (с. Сосниця Чернігівської області), Тилявський літературно-меморіальний музей Уласа Самчука (с. Тилявка Тернопільської області), Харківський літературний музей, Хмельницький обласний літературний музей, Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (Київ), музей Маркіяна Шашкевича (с. Підлисса Львівської області).

Значне поширення в Україні мають *літературні музеї* Мирослава Ірчана (с. П'ядики Івано-Франківської області), Степана Руданського (с. Хомутинівці Вінницької області), *літературно-меморіальні музеї* (В.О. Забаштанського (с. Браїлів Вінницької області), Богдана Лепкого (Бережани), І.К. Карпенка-Карого (Кропивницький), І.С. Нечуя-Левицького (с. Стеблів Черкаської області), Івана Котляревського (Полтава), Леся Мартовича (с. Торговиця Івано-Франківської області), Марка Черемшини (Снятин), Панаса Мирного (Полтава), Юрія Федьковича (Чернівці), *музеї* Григорія Кочура (Ірпінь), М.П. Стельмаха (с. Дяківці Вінницької області), Марійки Підгірянки (с. Білі Ослави Івано-Франківської області), Наталії Кобринської (Болехів), Ольги Кобилянської (Чернівці), Олександра Олеся (Білопілля), Шолом-Алейхема (Київ), Юрія Яновського (с. Нечаївці Кіровоградської області), Бруно Шульца (Дрогобич), Джозефа Конрада-Коженьковського (Бердичів), Кременецький літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького, меморіальний будинок-музей Гната Хоткевича (сmt Високий Харківської області).

Заслужують на увагу й інші об'єкти літературного туризму, поміж яких: *літературно-меморіальний музей-квартира* П.Г. Тичини (Київ); Літературний музей Прикарпаття (Івано-Франківськ); музей «Літературна Немирівщина» (Немирів); бібліотека-музей «Літературне Тернопілля» (Тернопіль); *музеї-кімнати* Олеся Гончара (Київ), Марійки Підгірянки (Тлумач); музейна кімната «Робочий кабінет Василя Симоненка» (Черкаси); *музеї-садиби* Андрія Малишка (Обухів), Івана Котляревського (Полтава); *меморіальні музеї* В.М. Сосюри (Лисичанськ), С.І. Олійника (с. Левадівка Одеської області); *меморіальний музей-квартира* Надії Суровцової (Умань).

Літературний туризм в Україні – один із наймолодших, але досить популярний і масовий вид туризму. Основною метою таких подорожей є ознайомлення з визначними пам'ятками, природними та етнічними особливостями, пам'ятниками історії, архітектури та сучасним життям народу, особливостями того чи іншого аспекту, описаного в літературному творі. Його можна розглядати як систему, що надає всі можливості для ознайомлення з історією, літературою, звичаями, духовними та релігійними цінностями країни або окремого регіону.

Висновки. Аналіз матеріалів засвідчує, що літературний туризм в Україні має достатній потенціал для розвитку завдяки великій літературній спадщині, яка зможе стати основою для становлення цього виду туризму.

Для інтенсифікації використання культурно-історичного потенціалу в розвитку літературного туризму в Україні необхідно розв'язання низки проблем, поміж яких: реставрація літературних садиб та меморіальних музеїв; відновлення культурних ландшафтів; покращення транспортної доступності та оновлення туристичної інфраструктури об'єктів; збільшення обсягу та підвищення якості фондів; цифровізація; диверсифікація туристського продукту; реалізації культурних проєктів та програм; активізація маркетингових проєктів та ін. Важливою є роль регіональної туристської політики, зокрема розширення літературної тематики на інтернет-ресурсах, проєктування нових знакових місць літературної спадщини, паспортизація об'єктів літературного туризму.

Літературний туризм – актуальний та перспективний вид культурного туризму, що має свої специфічні особливості. У повсякденному житті літературний туризм відіграє важливу роль: він сприяє розширенню кругозору, має яскраво виражену просвітницьку спрямованість, задовольняє естетичні потреби людини. Літературний туризм має сприятливий вплив на соціально-економічний та культурний розвиток регіонів, що проявляється в збільшенні туристичних потоків, створенні додаткових робочих місць, збереженні історико-культурної спадщини та ін.

Новизна дослідження. Наукова новизна полягає в аналізі ресурсної бази розвитку літературного туризму, виявленні особливостей та перспектив його розвитку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Вітрук Н.О. Літературний туризм як перспективний напрям культурно-пізнавального туризму на Рівненщині. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2020. № 2 (14). С. 123–125.
2. Ільїна О.В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни. Луцьк : Терен, 2004. 104 с.
3. Лозинський Р., Кучинська І. Спеціалізований (нішевий) туризм: розвиток концепції в українській і зарубіжній науковій літературі. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2018. Вип. 52. С. 170–182.
4. Поручинська І.В. Літературний туризм як один із видів нішевого туризму. *Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 14–15 листопада 2024 р.). Запоріжжя, 2024. С. 343–345.
5. Brown L. Tourism and pilgrimage: Paying homage to literary heroes. *International Journal of Tourism Research*. 2016. № 2. P. 167–175. DOI: 10.1002/jtr.2043
6. Brown L., Gentile R. A life as a work of art: literary tourists' motivations and experiences at il vittoriale degli italiani. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*. 2015. № 2. P. 25–47.
7. Bu N., Pan S., Kong H., Fu X., Bingna L. Profiling literary tourists: A motivational perspective. *Journal of Destination Marketing and Management*. 2021. P. 100659. DOI: 10.1016/j.jdmm.2021.100659
8. Busby G., Klug J. Movie-induced tourism: The challenge of measurement and other issues. *Journal of Vacation Marketing*. 2001. № 4. P. 316–332.
9. Butler R. Literature as an influence in shaping the image of tourist destinations: A review and case study. In book: *Canadian studies of parks, recreation and foreign lands*, 1986. P. 111–132.
10. Butler R. Literary tourism. *Working definitions in literature and tourism*. 2022. P. 79–80.
11. Çevik S. Literary tourism as a field of research over the period 1997–2016. *European Journal of Tourism Research*. 2020. P. 2407. DOI: 10.54055/ejtr. v24i.409
12. Fenu C., Pittarello F. Svevo tour: The design and the experimentation of an augmented reality application for engaging visitors of a literary museum. *International Journal of Human-Computer Studies*. 2018. P. 20–35. DOI: 10.1016/j.ijhcs.2018.01.009
13. Ferreira A., Alén E., Liberato P., Liberato D. Literary Tourism: a cultural trip? *International Conference on Tourism, Technology and Systems, ICOTTS*. Buenos Aires, Argentina, 2020. P. 505–515. DOI: 10.1007/978-981-15-2024-2_44
14. Herbert D. Literary places, tourism and the heritage experience. *Annals of Tourism Research*. 2001. № 2. P. 312–333. DOI: 10.1016/S0160-7383(00)00048-7
15. Hoppen A., Brown L., Fyall A. Literary tourism: Opportunities and challenges for the marketing and branding of destinations? *Journal of Destination Marketing and Management*. 2014. № 1. P. 37–47. DOI: 10.1016/j.jdmm.2013.12.009
16. Ingram C. et al. Marketing “Literary England” beyond the special interest tourist. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*. 2021. № 2. p. 100018. DOI: 10.1016/j.annale.2021.100018
17. Kim S.S., Choe J.Y.J., Petrick J.F. The effect of celebrity on brand awareness, perceived quality, brand image, brand loyalty, and destination attachment to a literary festival. *Journal of destination marketing and management*. 2018. P. 320–329. DOI: 10.1016/j.jdmm.2018.03.006
18. Lovell J., Thurgill J. Extending hot authentication: Imagining fantasy space. *Annals of Tourism Research*. 2021. P. 103138. DOI: 10.1016/j.annals.2020.103138
19. Quinteiro S., Baleiro R. Key concepts in literature and tourism studies. *Handle.net*. URL: <https://www.researchgate.net/publication/330113803> (дата звернення: 22.01.2025)
20. Quinteiro S., Carreira V., Rodrigues Gonçalves A. Coimbra as a literary tourism destination: landscapes of literature. *International Journal of Culture, Tourism, and Hospitality Research*. 2020. № 3. P. 361–372. DOI: 10.1108/IJCTHR-10-2019-0176
21. Robertson J.P., Radford L.A. The private uses of quiet grandeur: A meditation on literary pilgrimage. *Changing English*. 2009. № 2. P. 203–209. DOI: 10.1080/13586840902863186
22. Robinson M., Andersen H.C. Literature and tourism: Reading and writing tourism texts. London : Continuum, 2002. 295 p.
23. Rossetti G., Quinn B. Understanding the cultural potential of rural festivals: A conceptual framework of cultural capital development. *Journal of Rural Studies*. 2021. P. 46–53. DOI: 10.1016/j.jrurstud.2021.05.009

24. Squire S.J. Literary tourism and sustainable tourism: promoting “Anne of Green Gables” in Prince Edward Island. *Journal of Sustainable Tourism*. 1996. № 3. P. 119–134. DOI: 10.1080/09669589608667263
25. Van Deinsen L., De Paepe T. Visualising literary heritage: a viable approach? The case of the Panpoëticon Batavûm (1772–1780). *Digital Applications in Archaeology and Cultural Heritage*. 2017. P. 49–58. DOI: 10.1016/j.daach.2016.11.003
26. Wang H., Zhang D. Comparing literary tourism in Mainland China and Taiwan: The Lu Xun Native Place and the Lin Yutang House. *Tourism Management*. 2017. P. 234–253. DOI: 10.1016/j.tourman.2016.08.008
27. Yu X., Xu H. Moral gaze at literary places: Experiencing “being the first to worry and the last to enjoy” at Yueyang Tower in China. *Tourism Management*. 2018. P. 292–302. DOI: 10.1016/j.tourman.2017.10.017

References:

1. Vitruk, N.O. (2020). Literary tourism as a promising direction of cultural and educational tourism in the Rivne region. *Student Bulletin of the National University of Water Management and Environmental Management*, 2 (14), 123–125. [in Ukrainian].
2. Ilyina, O.V. (2004). Tourism. Recreational geography: Concepts and terms. Lutsk: Teren, 104. [in Ukrainian].
3. Lozynskyi, R., & Kuchynska, I. (2018). Specialized (niche) tourism: development of the concept in Ukrainian and foreign scientific literature. *Bulletin of Lviv University. Geographical Series*, 52, 170–182. [in Ukrainian].
4. Poruchynska, I.V. (2024). Literary tourism as one of the types of niche tourism. *World achievements and modern trends in the development of tourism and the hotel and restaurant industry: materials of the III International Scientific and Practical Conference (Zaporizhzhia, November 14–15)*. Zaporizhzhia, 343–345. [in Ukrainian].
5. Brown, L. (2016). Tourism and pilgrimage: Paying homage to literary heroes. *International Journal of Tourism Research*, 2, 167–175. 10.1002/jtr.2043.
6. Brown, L., & Gentile, R. (2015). A life as a work of art: literary tourists’ motivations and experiences at il vittoriale degli italiani. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 2, 25–47.
7. Bu, N., Pan, S., Kong, H., Fu, X., & Bingna, L. (2021). Profiling literary tourists: A motivational perspective. *Journal of Destination Marketing and Management*, 100659. 10.1016/j.jdmm.2021.100659.
8. Busby, G., & Klug, J. (2001). Movie-induced tourism: The challenge of measurement and other issues. *Journal of Vacation Marketing*, 4, 316–332.
9. Butler, R. (1986). Literature as an influence in shaping the image of tourist destinations: A review and case study. In book: *Canadian studies of parks, recreation and foreign lands.*, 111–132.
10. Butler, R. (2022). Literary tourism. *Working definitions in literature and tourism*, 79–80.
11. Çevik, S. (2020). Literary tourism as a field of research over the period 1997–2016. *European Journal of Tourism Research*, 2407. 10.54055/ejtr. v24i.409.
12. Fenu, C., & Pittarello, F. (2018). Svevo tour: The design and the experimentation of an augmented reality application for engaging visitors of a literary museum. *International Journal of Human-Computer Studies*, 20–35. 10.1016/j.ijhcs.2018.01.009.
13. Ferreira, A., Alén, E., Liberato, P., & Liberato, D. (2020). Literary Tourism: a cultural trip? *International Conference on Tourism, Technology and Systems, ICOTTS*. Buenos Aires, Argentina, 505–515. 10.1007/978-981-15-2024-2_44.
14. Herbert, D. (2001). Literary places, tourism and the heritage experience. *Annals of Tourism Research*, 2, 312–333. 10.1016/S0160-7383(00)00048-7.
15. Hoppen, A., Brown, L., & Fyall, A. (2014). Literary tourism: Opportunities and challenges for the marketing and branding of destinations? *Journal of Destination Marketing and Management*, 1, 37–47. 10.1016/j.jdmm.2013.12.009.
16. Ingram, C. et al. (2021). Marketing “Literary England” beyond the special interest tourist. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 2, 100018. 10.1016/j.annale.2021.100018.
17. Kim, S.S., Choe, J.Y., & Petrick, J.F. (2018). The effect of celebrity on brand awareness, perceived quality, brand image, brand loyalty, and destination attachment to a literary festival. *Journal of destination marketing and management*, 320–329. 10.1016/j.jdmm.2018.03.006.
18. Lovell, J., & Thurgill, J. (2021). Extending hot authentication: Imagining fantasy space. *Annals of Tourism Research*, 103138. 10.1016/j.annals.2020.103138.
19. Quinteiro, S., & Baleiro, R. (2018). Key concepts in literature and tourism studies. *Handle.net*. Retrieved 22.01.2025 from <https://www.researchgate.net/publication/330113803>

20. Quinteiro, S., Carreira, V., & Rodrigues Gonçalves, A. (2020). Coimbra as a literary tourism destination: landscapes of literature. *International Journal of Culture, Tourism, and Hospitality Research*, 3, 361–372. 10.1108/IJCTHR-10-2019-0176.
21. Robertson, J.P., & Radford, L.A. (2009). The private uses of quiet grandeur: A meditation on literary pilgrimage. *Changing English*, 2, 203–209. 10.1080/13586840902863186.
22. Robinson, M., & Andersen, H. C. (2002). Literature and tourism: Reading and writing tourism texts. London: Continuum, 295.
23. Rossetti, G., & Quinn, B. (2021). Understanding the cultural potential of rural festivals: A conceptual framework of cultural capital development. *Journal of Rural Studies*, 46–53. 10.1016/j.jrurstud.2021.05.009.
24. Squire, S.J. (1996). Literary tourism and sustainable tourism: promoting “Anne of Green Gables” in Prince Edward Island. *Journal of Sustainable Tourism*, 3, 119–134. 10.1080/09669589608667263.
25. Van Deinsen, L., & De Paepe, T. (2017). Visualising literary heritage: a viable approach? The case of the Panpoëticon Batavûm (1772–1780). *Digital Applications in Archaeology and Cultural Heritage*, 49–58. 10.1016/j.daach.2016.11.003.
26. Wang, H., & Zhang, D. (2017). Comparing literary tourism in Mainland China and Taiwan: The Lu Xun Native Place and the Lin Yutang House. *Tourism Management*, 234–253. 10.1016/j.tourman.2016.08.008.
27. Yu, X., & Xu, H. (2018). Moral gaze at literary places: Experiencing “being the first to worry and the last to enjoy” at Yueyang Tower in China. *Tourism Management*, 292–302. 10.1016/j.tourman.2017.10.017.